

SONATA ŠULCĖ
VILNIAUS
ISTORIJOŠ

GIDAS PO
XVIII A.
MIESTĄ

TYTO ALBA

SONATA ŠULCĖ

VILNIAUS ISTORIJOŠ

GIDAS PO
XVIII A.
MIESTĄ

VILNIUS 2019

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platininti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama ši kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminuose tų įstaigų patalpose.

Nuotraukos *autorės*

Viršelio nuotrauka: Stock photo © Kozlik

p. 31 panaudota sesers Scholasticos Rzoskos nuotrauka

© Sonata Šulcė, 2019

© „Tyto alba“, 2019

ISBN 978-609-466-383-3

TURINYS

PIRMA ISTORIJA 1700 METAI

KAZIMIERAS JONAS SAPIEGA13

•

ANTRA ISTORIJA 1703 METAI

SIBILĖ MAGDALENA PACAITĖ31

•

TREČIA ISTORIJA 1716 METAI

NEŽINOMAS JĖZUITŲ RAŠTININKAS43

•

KETVIRTA ISTORIJA 1744 METAI

JUOZAPAS STANISLOVAS SAPIEGA57

•

PENKTA ISTORIJA 1752 METAI

TOMAS ŽEBRAUSKAS69

•

ŠEŠTA ISTORIJA 1759 METAI

MOTIEJUS DOMINYKAS DOGELIS85

•

SEPTINTA ISTORIJA 1762 METAI

IGNOTAS JOKŪBAS MASALSKIS99

•

AŠTUNTA ISTORIJA APIE 1765 METUS

SIMONAS ČECHAVIČIUS111

•

DEVINTA ISTORIJA 1775 METAI

TADAS PRANCIŠKUS OGINSKIS125

•

DEŠIMTA ISTORIJA 1781 METAI

JOKIMAS LIUTAURAS CHREPTAVIČIUS137

•

VIENUOLIKTA ISTORIJA 1785 METAI

JERONIMAS STROINOVSKIS149

•

DVYLIKTA ISTORIJA 1786 METAI

LIUDVIKA BYŠEVSKA165

•

TRYLIKTA ISTORIJA 1791 METAI

KAZIMIERAS NESTORAS SAPIEGA181

•

KETURIOLIKTA ISTORIJA 1794 METAI

APOLONIJA ELENA MASALSKYTĖ-DE LIGNE-POTOCKIENĖ193

•

PENKIOLIKTA ISTORIJA 1802 METAI

PRANCIŠKUS SMUGLEVIČIUS207

•

Mielas skaitytojau,
tavo rankose – gidas po Vilnių, tačiau kiek kitoks nei įprasti vadovai po miestą. Pirmiausia tai knyga, padedanti sužadinti vaizduotę ir kitaip pamatyti Vilnių kūrusias istorines asmenybes, jų funduotus, statytus ar puoselėtus statinius ir pačią miesto istoriją.

Į Vilniaus istorijų knygą sudėjau penkiolika pasakojimų apie skirtingus miesto rūmus, bažnyčias, vienuolynus, mokslo centrus. Kiekvieną jų sudaro trys dėmenys: istorinės asmenybės pasakojama sava istorija, su ja siejamo statinio apžvalga ir pasakojimo apimamas istorinis tarpsnis. Tai tarsi mėginimas prabilti XVIII amžiaus žmonių lūpomis ir jų pavyzdžiais parodyti, kokia įvairi ir kupina kontrastų buvo toji epocha. Todėl ji ir apžvelgiama didikų, vyskupų, dailininkų, karvedžių, valstybininkų, vienuolių, aukštuomenės moterų akimis. Visgi nereikėtų manyti, kad tai žymiausios ar garsiausios Vilniuje XVIII amžiuje gyvenusios arba jį minėjusios asmenybės, tačiau kiekviena iš jų, norėjau to ar ne, nuvedavo vis prie kito asmens ir diktudavo tolesnį pasakojimą, skatindama smalsumą ir norą nuodugniau pašniukštinėti, kas slypi už pavardžių ir pastatų sienų, bei bent šiek tiek praskleidus sunkią laiko uždangą, dirstelėti į įvairius to meto gyvenimo aspektus. Todėl ši Vilniaus istorijų knyga – tik beprasidedančios daugiasluoksnės ir įvairiaspalvės šviečiamosios epochos Vilniuje fragmentas, užgriebiantis ir dalį tuometės valstybės raidos.

Knyga pradedama 1700 metais, kai Vilniuje statytos didingos barokinės bažnyčios ir puošnūs rūmai. Visgi tuo pat metu prasidėjęs Šiaurės karas sukėlė suirutę, sumaištį, o vėliau iš paskos atslinko badmetis ir maro epidemija. Pasibaigus šioms negandoms, Vilnius pamažu ėmė atsigauti: miestiečiai tvarkėsi namus, buvo perstatomi ar rekonstruojami vienuolynai, per miesto gaisrus sudegusios bažnyčios, suklestėjo brandusis, iškilmingasis barokas, vyko mokslo ir švietimo proveržis, brendo šviečiamojo amžiaus idėjos, naikinusios įsisenėjusius prietarus.

Tačiau drauge visą šimtmetį politinė situacija išliko sudėtinga: nors valstybėje inicijuotos stiprinančios reformos, tačiau seimai vis dažniau dėl politinių rietenų ir ambicijų išsiskirstydavo nebaigę darbo. Svetimų valstybių įtaka darėsi vis agresyvesnė, o 1772 m. įvyko Pirmasis Abiejų Tautų Respublikos padalijimas. Nors stengtasi susitelkti, vos pradėtos įgyvendinti reformos žlugo, ir 1793 m. Abiejų Tautų Respublika buvo padalyta antrą kartą, o 1795 m. po sukilimo įvyko Trečiasis padalijimas, ir Lietuva pranyko iš Europos žemėlapiu.

Nuosmukius keitė pakilimai, o laimėjimus – vėl nuosmukiai. Visus šiuos kontrastus atspindėjo miesto gyvenimas – miesto pakraščių skurdas, didžiųjų amžiaus gaisrų ir karo nuniokoti miestiečių namai, nuolaužomis užverstos gatvės, maro siautėjimas ir didikų rūmų prabanga, šventovių barokinės puošmenos, europinio lygio mokslininkų darbai, spausdinamos pažangios knygos.

Rašydama Vilniaus istorijas rėmiausi istorikų, menotyrininkų ir kitų specialistų darbais, istoriniais faktais, tačiau ši knyga nelaikytina tiksliai XVIII amžiaus realybės atkūrimu. Tai veikiau grožinė prieštaringos epochos rekonstrukcija iš istorinių faktų, amžininkų prisiminimų, dienoraščių. Galiausiai juk istorinė tikrovė nėra pažini iki galo, o tai nepaprastai žavi ir audrina vaizduotę.

Dėkoju mokslininkų bendruomenei, kurių tyrimais rėmiausi, kartu atsiprašydama, jeigu ne viską įtraukiau ar interpretavau kiek kitaip, ir esu be galo dėkinga visiems, kurie svetingai atvėrė duris ir įsileido su fotoaparato objektyvu.

PIRMA ISTORIJA

1700 METAI

KAZIMIERAS JONAS SAPIEGA (1637–1720)

ANTAKALNIO SAPIEGŲ RŪMAI

Jis, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didysis etmonas ir Vilniaus vaivada Kazimieras Jonas Sapiega, nedaug ką gali apie save pasakyti. Visas jo gyvenimas, visi šešiasdešimt treji metai, – tai tarnystė valstybei, siekiant aukštų pareigų ir stiprinant Sapiegų giminės galią. Taip gyveno jo protėviai, tokia yra ir jo paties lemtis – palikti pėdsaką, kad niekada nebūtų pamiršti Sapiegų giminės nuopelnai.

Niekas to nebepamena, juo labiau nebekalba, kad Sapiegos kilo iš

smulkių rusėnų bajorų. Vos prieš du šimtus metų jie tebuvo karaliaus dvaro kanceliarijos raštininkai. Tačiau per dideles ambicijas, nuoseklumą, užsispyrimą ir ryžtą pasiekė svarbiausias šalies pareigybes.

Kartais, jei to reikėdavo, nesibodėdavo klastoti ir dokumentų, papirkinėti arba grasinti. Kadaisė jo protėvis padirbo karaliaus Žygimanto Senojo privilegiją, kuria buvo patvirtinta aukšta ir garbinga Sapiegu kilmė – iš paties Gedimino sūnaus Narimanto, – o giminei suteiktas kunigaikščio titulas. Netrukus panašiai buvo suklastota ir karaliaus Žygimanto Augusto privilegija, pagal kurią Sapiegos gavo grafo titulą, ir net pasistengta įtvirtinti pasakojimą apie seną ir garbingą giminės kilmę iš senovės romėnų.

Tad ir Kazimieras Jonas Sapiega nuo mažens buvo mokomas be atodairos, o jei tik reikia – nuožmiai siekti savo tikslų. Veikiausiai tai yra jo giminės išskirtinumas ir visa ko paslaptis, kodėl Sapiegos dabar valstybėje šitaip iškilę.

Prieš šimtą penkiasdešimt metų šalį, kad ir netiesiogiai, valdė Radvilos, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kanclerio ir Vilniaus vaivados Mikalojaus Radvilos Juodojo kietos rankos vadeliojami. Tada ir kvailiui buvo aišku, kad pats karalius nekliudė dideliems tos giminės užmojams. Sumenkus Radvilų įtakai, iškilo didikai Pacai. Jie susigriebė svarbiausias Karūnos pareigybes, dosniai fundavo bažnyčias ir vienuolynus, tad kurį laiką atrodė, kad viešpatauti niekada nesiliaus. Visgi – kokia netikėta lemtis! – Pacų giminės šlovė užgeso dar staigiau, negu įsiplieskė. 1682 metais širdies liga nutraukė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės etmono ir Vilniaus vaivados Mykolo Kazimiero Paco gyvenimą. Pastarasis atidavė Aukščiausiam sielą eidamas penkiasdešimt aštuntus metus ir nepaliko jokio įpėdinio.

Vos po dvejų metų, 1684 metais, amžinojo atilsio atgulė kitas Pacų giminės atstovas – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kancleris Kristupas Zigmantas Pacas, paskutinius gyvenimo metus praleidęs didžioje kančiose, nes dėl ištikusio paralyžiaus prarado gebėjimą judėti

ir protauti. Kaip tik dėl to šitaip rūpimus valstybinius reikalus jam teko iškeisti į priverstinį gydymą grynu oru.

Kristupas Zigmantas Pacas taip pat nepaliko įpėdinio, nes labiau atsidavęs buvo ne savo žmonai – nesėkminga ta santuoka, – o politiniams reikalams. Didelį kraitį atsinešusi aukštakilmė prancūzė Klara Izabelė Eugenija de Mailly Lascaris-Pacienė pagimdė vienintelį kūdikį, kurį Viešpats netrukus pasiėmė. Nieko stebėtino, kad Kristupas Zigmantas Pacas labai kamavosi prieš mirtį, nes kilmingas pilietis gyvas darbu ir pareiga valstybei. Veikiausiai nelaimingąjį dar ir sielvartas draskė, kai jis suprato po savo mirties neturįs kam palikti visko, ką taip stropiai kūrė ir gausino, nes nebuvo kam darbus tęsti. Štai taip negailestingoji mirtis pakirto visos Pacų giminės viešpatavimą.

Vis dėlto turbūt nereikia nė sakyti, kad jis, Kazimieras Jonas Sapiega, šitai laikė nepaprasta sėkme. 1682 metais Vilniaus vaivada tapęs Mykolas Kazimieras Pacas turėjo ir pačią svarbiausią ir įtakingiausią pareigybę – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės etmono, kurio valiai pakluso kariuomenė. Nelaukta mirtis atvėrė kiekvieno didiko trokštamą vakanciją Respublikoje, o jis, Kazimieras Jonas Sapiega, tą pareigų siekė jau daug metų ir pelnytai jas gavo. Dabar jis yra didysis etmonas, ir, Viešpats Dievas mato, neliko konkurento, galinčio žemėmis, turtais arba pareigybėmis su juo susilyginti. Jis, Kazimieras Jonas Sapiega, yra galingiausias asmuo valstybėje, ir iki šiol niekas neturėjo išūlumo jo valiai ir užgaidoms priešintis!

Taisyklė paprasta – jeigu valdai kariuomenę, valdai valstybę, nes čia didysis etmonas pranašesnis ir už patį karalių. Visais laikais atsirasdavo giminių, kurios įsiveldavo į konfliktus su karaliumi, tačiau net pati įtakingiausia šeima nebūtų drįsusi pradėti kivirčytis su didžiuoju etmonu. Didikai nenorėdavo, kad jų valdomoms žemėms būtų užkrauta kariuomenės išlaikymo našta. O jis, būdamas didžiuoju etmonu, tokią prievolę bet kam paskirti galėjo. Ši taisyklė ir lėmė, kad kur kas naudningiau būti su didžiuoju etmonu, negu stoti prieš jį. Dauguma Lietuvos

Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenėje tarnavusių bajorų netrukus tai perprato ir liovėsi priešintis jo įtakai bei vis didėjančiai galiai. O tie, kurie bandydavo didžiojo etmono pareigybę iš jo paveržti (kiek tai padaryti norėjusių asmenų atsirado!), tuoj sulaukdavo nuožmaus atsako. Visi maištai, kurie kariuomenėje kildavo, būdavo numalšinami liejant kraują.

Jei Kazimieras Jonas Sapiega ką tvirtai nusprendavo, niekada nedvejodavo ir nenuolaidžiaudavo. Savame vyriausiojo karvedžio teisme be gailės bausdavo prasižengusius ir pasimėgaudamas šalino bei dorodavosi su tais, kurie trukdė jo politiniams siekiams. O politinius rėmėjus, atvirksčiai – gausiai apdovanodavo ir apdalydavo malonėmis.

Argi ne pagal tokius principus jau daugelį šimtmečių veikia ir ši valstybė?

Visos aplinkybės sustiprinti savo įtaką ir galią buvo palankios. Pradėjus eiti didžiojo etmono pareigas, karui nebuvo jokios pabaigos. Vos spėdavo grįžti iš mūšių, žiūrėk, tuoj valstybė įsiveldavo į naują karo sūkurį. 1683 metais karalius Jonas Sobieskis pradėjo ilgą ir varginantį karą su Osmanų imperija, o karo veiksmams, užtrukusiems daugiau negu ištisą dešimtmetį, vadovauti paskyrė jį, didįjį etmoną Kazimierą Joną Sapiegą. Pačiame šio karo įkarštyje Vilniaus jėzuitų akademijos ir universiteto rektorius Albertas Kojalavičius-Vijūkas, šlovindamas jo karines pergales, dedikavo jam Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos pirmąjį tomą. Negana to, įrašė nurodymą garsinti Sapiegų giminės vardą. Jis, Kazimieras Jonas Sapiega, net buvo prilygintas skydui, saugančiam Tėvynę nuo priešų. Tai argi, sakykit, visa tai neskaitino jo jaustis svarbesniam už patį karalių?

Galiausiai savo šlovę, didybę ir galią jis nutarė įkūnyti ir įamžinti karaliaus vertais rūmais. Daugybė rūmų, bažnyčių jo lėšomis Respublikoje pastatyta ir išdailinta, tačiau įstabiausi rūmai iškilo čia, Vilniaus priemiestyje Antakalnyje. Žemės valda ir ant kalvos stovėję prižiūrėti

Antakalnio Sapiegų rūmų pietinę pusę puošia pirmo ir antro aukšto arkinės galerijos.

namai anksčiau priklausė Vilniaus pilininkui Petrui Nonhartui, o po to perėjo kitiems savininkams.

Jis, Kazimieras Jonas Sapiega, juos įsigijo 1689 metais, nedelsdamas įsakė nugriauti ir jų vietoje pastatyti daug didesnius ir puikesnius. Tad darbai buvo pradėti tais pačiais metais. Negailėdamas skyrė nepaprastai dideles lėšas ir skubino statybas, todėl vos po trejų metų iškilo puiki rezidencija. Reikia pripažinti, kad išmintingai nusprendė pasikviesti Giovanni Battistą Fredianį, nes niekas geriau už tą inžinierių, architektą ir artilerijos pulkininką neišmanė, kaip sudėtingam statiniui, tokiam, kaip šie Antakalnio rūmai, suteikti puikaus grakštumo. Pastarojo neįprasti architektūriniai sprendimai pateisino ar net pranojo, Kazimiero Jono Sapiegos, lūkesčius, nes išaugusi rezidencija atrodo dar įstabiau negu brėžiniuose iš pradžių regėjo.

Rūmai triaukščiai. Pirmasis aukštas masyvus, ant aukšto cokolio, o virš durų įmūryta juoda plokštė su rūmų statybos pabaigos įrašu:

Virš rūmų durų įkomponuotoje plokštėje įrašyta rūmų statybos data.

*Antecollis Magnorum ab antiquo Heroum quies
e ruderibus in mollem assurgens Fessum armis
Tranquilla pace tuetur. Anno Dni MDCXCI**

* Antakalnis – nuo seno didvyrių poilsio vieta. Iš griuvėsių pakilę rūmai kare pavargusį ramioje taikoje saugos. 1691 Viešpaties metai.

Gražiausias yra antrasis aukštas, puoštas gausiais lipdiniais, kuriuose daug romėniškų motyvų, atskleidžiančių tolimas, Antikos laikus siekiančias Sapiėgų giminės ištakas, kurias jo giminė stengiasi pabrėžti. Rūmų fasade ne mažiau esama ir karinių simbolių, kurie atskleidžia didžiojo etmono galią ir neblėstančią šlovę. Kriauklės, kaukės, palmių šakelės – jo pergalių simboliai. O grakščios augalų lapų ir žiedų girliandos rodo jo giminės gerovę ir klestėjimą šioje valstybėje.

Dar viena nepaprastai svarbi puošybos detalė – po antrojo aukšto langais įtaisyti skirtingų žmonių biustai, vaizduojantys vis kitą Sapiėgų giminės atstovą. Vienas iš biustų – jo paties, apačioje dargi iškaltas skydas, kuriame – inicialai KS ir su kardu sukryžiuota etmono buožė, simbolizuojanti jo aukštą pareigybę.

Rūmus užbaigia trečiasis aukštas, virš jo – didingas pusapvalis frontonas. Ištaigingi laiptai, puošti dvylika tamsiai žaliai dažytų vazų ant marmurinių stulpų, veda į rūmų vidų. Tiek rūmų išorės, tiek vidaus

Antro aukšto langų išorinių apvadų detalės. Po langu įtaisytas biustas veikiausiai vaizduoja patį rūmų statytoją Kazimierą Joną Sapiėgą.

puošybą kūrė Kazimiero Jono Sapiegos pakviestas garsusis skulptorius Giovanni Pietro Pertti ir jo pageidavimu giminės galią pabrėžė kiekvienu rūmų lipdiniu. Taip, jis, Kazimieras Jonas Sapiega, nori palikti tokį pėdsaką, kad niekada ir niekas nepamirštų Sapiegų nuopelnų. Tą ir nurodė meistrams ir statytojams, ir šie vykdydami jo valią neregėtai išpuošė šią vasaros rezidenciją, skirtą poilsiui, puotoms ir priėmimams.

Sienoms tapyti parinko visoje valstybėje pagarsėjusį meistrą Michellangelo Palloni, kuris, ką ir besakyti, neprikaištingai atliko patikėtą darbą. Tai talentingas meistras. Visai jaunas piešė Medici gobelenų dirbtuvėms, o atvykęs į valstybę tapė Kristupo Zigmanto Paco funduoto Pažaislio kamaldulių vienuolyno ir bažnyčios sienas ir skliautus.

Rūmų viduje, antrajame aukšte įrengta pokylių salė, didžiulės ir įprastai pravertos durys iš jos veda į valgomąjį. Pačios didžiausios rūmų salės lubose Michellangelo Palloni sukūrė puikią freską, kurioje pavaiz-

Didžiausia rūmų salė, skirta puotoms.

Pietinė galerija su įstiklintomis arkomis iki šiol kartais vadinama stiklo kambariu.

davo romėnų dievus, puotaujančius Olimpe. Jis, Kazimieras Jonas Sapiega, ne kartą matė, kad grakščiai salėje šokančios damos susidrovėjusios nedrįsta akių į viršų pakelti, nes freskose nutapyti kūnai mažai pridengti. Kokia jo rūmų didybė, Viešpatie Dieve, kokia prabanga!

O kaip susižavėdavo svečiai išvydę antrojo rūmų aukšto šonines galerijas. Pro aukštą įstiklintą, todėl keliančią didžiausią nuostabą, arkadą į rūmus plūsta šviesa, ir nors visur kitur grindys medinės, uosio, šios galerijos išklotos marmuru. Stiklo gausa ir marmuras – tai ypatinga prabanga, atspindinti jo giminės aukštą kilmę ir rodanti, koks jis turtingas. Nepapratai puiki pietinė galerija paversta stiklo kambariu ir netgi durys stiklinės, o priešais įstiklintas arkas ant mūrinės sienos kabo puikiausių meistrų nutapytų keliasdešimt portretų. Daugiausia tai Sapiegu portretai, bet yra ir keletas alegorinių piešinių bei vienas kitas peizažas. O visą šiaurinę galeriją Michellangelo Palloni meistriškai ištapė freskomis. Vienoje vaizduojama rytietiško turgaus scena,

Michelangelo Palloni freska – muzikantų kapela, nutapyta ant šiaurinės galerijos sienos.

Michelangelo Palloni nutapyta rytietiško turgaus scena ant šiaurinės galerijos sienos.

o kitoje – grojantis orkestras. Ši freska nutapyta labai tinkamoje vietoje – arti pokylių salės.

Išties visur, kur tik pažvelgsi, rūmuose – karaliaus verta gryna ištaiga. Krištolas, angliškos užuolaidos, Leipcigo amatininkų arbatinukai, Vroclavo meistrų sidabrinės auksuotos vazos, porceliano taurės, baltų ir žalių koklių su išpaustais Sapiegų herbais židiniai. Viskas šiuose rūmuose sukurta, kad stebintų, žavėtų ir skleistų jo giminės šlovę. Net rūmų sodas, suprojektuotas prancūziška mada, pabrėžia jo dorybes, galią ir turtą.

Parką iš visų pusių juosia aukšta mūrinė tvora ir plačialapės liepos. Net keliose skirtingose vietose įrengti lipdiniais dekoruoti vartai. Tie, kurie veda į parką iš rūmų, viršuje puošti vazomis, iš kurių išnyra žmonių biustai, kiti – jungia sodą su Viešpaties Jėzaus bažnyčia ir trinitorių vienuolynu. Jis, Kazimieras Jonas Sapiega, 1694 metais pirmasis

Išlikę barokiniai vartai, nuo rūmų vedantys į parką.

į Vilnių pasikvietė trinitorius ir įkurdino juos savo rūmuose, o dabar juos globoja ir net ėmė statydinti vienuoliams namus ir bažnyčią. Pa grindinius vartus į sodą, puošia Giovanni Pietro Perti kurtos natūralaus dydžio skulptūros. Dvi iš jų įkūnija dorybes *Fortitudo* ir *Temperantia*, atitinkamai tvirtybę bei susivaldymą, kuriomis jis, Kazimieras Jonas Sapiega, pasižymi.

Kitos dvi skulptūros nišose, nors ir to paties autoriaus, bet kiek kitokios, nes tai – mitologinių dievybių figūros: medžių ir vaisių deivė Pomona, gamtos pokyčių dievas Vertumnas. Jie tinka prie išpūdingo rūmų parko, nes simbolizuoja gamtos dosnumą ir jos gėrybių gausą. Taip, tokia prabanga, kokią jis sukūrė savo Antakalnio rezidencijoje, regima tikrai karališkuosiuose rūmuose, betgi jis, Kazimieras Jonas Sapiega, niekada neslėpė politinių ambicijų tapti karaliumi.

Ko tik nesiėmė šiam tikslui pasiekti! Kartu su broliais, sūnumis ir pusbroliais kaip įmanydami kliudė Kazimierui Jonui Sobieskiui įgyvendinti dinastinius planus, o 1696 metais valdovui mirus tikėjosi vesti karaliaus našlę ir imti valdyti Respubliką. Tik šitoks geras planas jam nepalankių didikų giminių buvo sužlugdytas.

Jeigu ne jis pats, tai sūnūs vieną dieną garbingai perims ne tik šiuos rūmus Antakalnyje, bet gal ir patį karaliaus sostą. Juk jis juos ir parengė, dėl savo vaikų padarė viską, ką galėjo. Nuo jų mažų dienų rūpinosi tinkamu lavinimu, po to – pareigybėmis ir kuo naudingesnėmis vedybomis. Juk santuoka, kaip ir valstybė, stipri būna tada, kai grindžiama nauda ir tik paskui – meile. Visai neseniai, 1691 metais, vidurinis sūnus, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės maršalas Aleksandras Povilas Sapiega vedė karalienės Marijos Kazimieros Sobieskos dukterėčią Mariją Kotryną de Bèthune. Įsimintina puota įvyko šiuose Antakalnio rūmuose. Dabar garbingai išauklėtas sūnus yra jo sąjungininkas politiniuose reikaluose, o kartu – karys, prireikus ginsiantis savo tėvą kardu. O vyriausias iš sūnų, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žirgininkas Mykolas Pranciškus Sapiega, ateityje perims iš jo didžiojo

Išlikusių barokinių vartų į Sapielių parką iš Antakalnio gatvės fragmentai.
Viršuje nišose dviejų skulptūrų jau neliko, tik lotyniški įrašai liudija, kad jos vaizdavo dorybes. *Apačioje* – medžių ir vaisių deivė Pomona ir gamtos pokyčių dievas Vertumnas.

SONATA ŠULCĖ – kultūros istorikė, gidė ir tekstų autorė. 2009 m. baigė kultūros istorijos ir antropologijos studijas, dėstė kultūros istorijos pagrindus, yra *Ekskursijos po neatrastą Vilnių* iniciatorė. Šiuo metu studijuoja istorijos doktorantūroje.

Vilniaus istorija nėra baigtinė, ji niekuomet negali būti papasakota iki galo, nes vieno naratyvo nėra. Egzistuoja daugybė skirtingų pasakojimų ir būdų juos perteikti. Ši knyga – dar negirdėtos ir niekur neužrašytos XVIII amžiaus miesto istorijos, atidengiančios praeities klodą, kurio nerasite jokiuose kelionių vadovuose. Penkiolikoje istorijų jungiami trys dėmenys – asmenybė, pastatas ir konkreti istorinė data, aplink kurią ir dėliojamas pasakojimas. Visos istorijos chronologiškai išdėstomos per XVIII amžių, todėl tai pasakojimas ne vien apie Vilnių, bet ir apie epochą. Epochą, kurioje būta visko: mokslo laimėjimų, reikšmingų valstybės reformų, įstabaus grožio statinių, iškilių asmenybių, o kartu – tuščia-garbystės, žiaurumo, karų ir nepamatuojamų ambicijų.

„Vilniaus istorijos“ – neįprastas gidas po miestą. Tai savotiškas dvasios gidas ir po erdvę, ir po laiką, ir po tikras vietas, ir po seniai praėjusį šimtmetį. Gidas, vedantis į chaotišką, prieštaringą ir valstybei pragaištingą mūsų istorijos tarpsnį. Apie šį menkai pažintą ir nerimąstingą laikotarpį S. Šulcės lūpomis pasakoja patys anos epochos žmonės. Išgirskite juos ir pamatykite Vilnių to meto didikų, vyskupų, dailininkų, karvedžių, valstybininkų, vienuolių, aukštuomenės moterų akimis. Įženkite į XVIII amžiaus Vilniaus pastatus kitaip.

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt